

Konkurences padome

NTPAL kopsavilkums

Publicēts: 17.02.2022.

2021. gada 1. novembrī spēkā stājās [Negodīgas tirdzniecības prakses aizlieguma likums](#) (NTPAL), kura mērķis ir aizliegt negodīgas tirdzniecības praksi visā lauksaimniecības un pārtikas preču piegādes ķēdē, kā arī ierobežot nepārtikas preču mazumtirgotāju iepirkuma varas izmantošanu pret piegādātājiem. Līdz ar NTPAL spēkā stāšanos spēku zaudēja Negodīgas mazumtirdzniecības prakses aizlieguma likums (*Latvijas Vēstnesis, 2015, 107. nr.*)

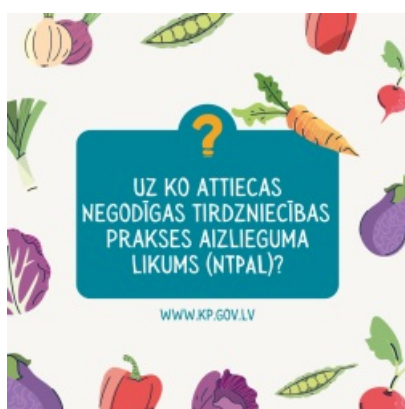
Kas ir negodīga tirdzniecības prakse?

Tās ir darbības, kas ir pretrunā ar godīgu tirdzniecības praksi un neatbilst prasībām par labticību un godprātību darījumos. Negodīga tirdzniecības prakse var krasi atšķirties no labas komercprakses, un viens tirdzniecības partneris to var vienpusēji uzspiest otram, piemēram, uzspiežot nepamatotu un nesamērīgu viena tirdzniecības partnera ekonomiskā riska nodošanu otram vai uzspiežot vienam tirdzniecības partnerim tiesību un pienākumu būtisku nelīdzsvarotību.

Noteikti prakses veidi var būt klaji negodīgi, pat ja abas puses par tiem ir vienojušās.

Uz ko attiecas Negodīgas tirdzniecības prakses aizlieguma likums (NTPAL)?

Jaunā likuma nosacījumi attiecas uz visu pircēju attiecībām ar visiem piegādātājiem neatkarīgi no to apgrozījuma, ietverot vienlīdzības principu. Proti, visi piegādātāji būs aizsargāti pret pircēja īstenotu negodīgu tirdzniecības praksi. Jānorāda, ka NTPAL noteikumi jāievēro visiem tā subjektiem – pircējiem un nepārtikas preču mazumtirgotājiem – attiecībā uz piegādātājiem, kas tostarp veic uzņēmējdarbību ārpus Latvijas, tai skaitā arī ārpus ES.

Kāds ir aizsargājamo piegādātāju loks?

Ar Negodīgas tirdzniecības prakses aizlieguma likumu (NTPAL) ir paplašināts piegādātāju loks, kas tiks aizsargāti no negodīgas tirdzniecības prakses. NTPAL attieksies uz dažādiem tirgus dalībniekiem visos lauksaimniecības un pārtikas piegādes ķēdes posmos, t.i., ražošanā, pārstrādē, tirgvedībā, izplatīšanā un mazumtirdzniecībā.

Jaunais regulējums arī paredz lauksaimniecības un pārtikas preču piegādātāju aizsardzību neatkarīgi no valsts, kurā tie veic saimniecisko darbību.

ES, pieņemot direktīvu, ir noteikusi minimālo sarakstu ar aizliegtām tirdzniecības praksēm starp lauksaimniecības un pārtikas preču piegādātāju un pircēju.

Daļa no praksēm ir ierindotas "melnajā sarakstā" un daļa – "pelēkajā sarakstā". Papildus minētajiem negodīgas tirdzniecības prakses veidiem likumā ir uzskaitītas aizliegtas darbības attiecībā uz norēķinu termiņiem par piegādātām lauksaimniecības un pārtikas precēm.

Attiecīgi Negodīgas tirdzniecības prakses aizlieguma likumā (NTPAL) ietvertās prasības attiecībā uz nepārtikas preču mazumtirdzniecību nav būtiski mainījušās, saglabājot Negodīgas mazumtirdzniecības prakses aizlieguma likuma (NMPAL) regulējumu, un attiecas uz mazumtirgotājiem, kuriem ir būtiska ietekme nepārtikas preču tirdzniecībā.

“Melnais saraksts” ir vienmēr aizliegtās prakses tirdzniecībā:

veikt līgumā vienpusējus grozījumus;

pieprasīt maksājumus, kas nav saistīti ar piegādātāja preču pārdošanu (piemēram, maksāt par līguma slēgšanu, kompensēt administrēšanas izmaksas, maksāt par preču atrašanos tirdzniecības vietā, kompensēt negūto peļņu, kompensēt jaunu tirdzniecības vietu iekārtošanas un veco tirdzniecības vietu atjaunināšanas izmaksas);

pieprasīt piegādātājam maksāt par lauksaimniecības un pārtikas preču bojājumiem un zudumiem, kas radušies pircēja telpās;

pieprasīt kompensēt ar klientu sūdzību izskatīšanu saistītas izmaksas;

atdot atpakaļ nepārdotās preces (izņēmums – nekvalitatīvas preces, jaunas un patērētājiem nezināmas preces);

noteikt netaisnīgas un nepamatotas sankcijas par līguma noteikumu pārkāpumu;

atteikties slēgt rakstiskus līgumus;

ļauņprātīgi izmantot komercnoslēpumu;

draudēt ar komerciālajiem pretpasākumiem vai tos izmantot pret piegādātāju;

atcelt vai mainīt pasūtījumu pēdējā brīdī;

nepieņemt preces no piegādātāja ar 2/3 garu derīguma termiņu;

pieprasīt zemāko cenu nodrošināšanu;

pieprasīt segt izdevumus par personāla nodarbināšanu preču pārdošanai izmantojamo telpu iekārtošanai;

pieprasīt maksu par preču glabāšanu, iekļaušanu sortimentā vai to, lai šādas preces būtu pieejamas tirgū;

pieprasīt netaisnīgus, nepamatotus vai līgumā neparedzētus maksājumus (atlaides).

“Pelēkais saraksts” - aizliegtās prakses tirdzniecībā, ja vien rakstveida līgumā nav nepārprotami norādīts citādi

“Pelēkais saraksts” ir aizliegtās prakses tirdzniecībā, ja vien rakstveida līgumā nav nepārprotami norādīts citādi:

pieprasīt tiešā vai netiešā veidā maksāt par reklāmu;

pieprasīt tiešā vai netiešā veidā maksāt par preču tirgvedību;

pieprasīt tiešā vai netiešā veidā maksāt par loģistikas pakalpojumiem;

pieprasīt iegādāties preces, pakalpojumus vai īpašumu no pircēja norādītām trešajām personām;

piemērot akcijas atlaides veicināšanas laikā nerealizētām precēm.

Vai “melns saraksts” un “pelēkais saraksts” ir izsmeļošs?

Negodīgas tirdzniecības prakses aizlieguma likuma (NTPAL) 5. panta pirmajā daļā ir ietverta ģenerālklausula, kas nosaka, ka pircējam ir aizliegtas darbības, kas ir pretrunā ar godīgu tirdzniecības praksi un neatbilst prasībām par labticību un godprātību darījumos.

Ģenerālklausula ir piemērojama kā atsevišķi stāvošs aizliegums un normas piemērošanas procesā katras konkrētas lietas izpētes kontekstā tā tiks konkretizēta jeb piepildīta ar noteiktu saturu. Ģenerālklausulas konkretizēšanai var tikt izmantotas juridiskas normas, kas izriet no NTPAL noteikto aizliegumu kopuma.

Konkurences padomei (KP) Negodīgas tirdzniecības prakses aizlieguma likumā (NTPAL) ir paredzēta iespēja pieņemt lēmumu par tiesiskā pienākuma uzlikšanu, naudas soda piemērošanu un brīdinājumu izteikšanu, ja tā konstatē tirgus dalībnieku sadarbībā pārkāpumus. KP, izvērtējot pārkāpuma izdarīšanas apstākļus, pārkāpuma raksturu un citus apstākļus, ir tiesīga aizstāt lēmumu par naudas sodu ar brīdinājumu.

Attiecībā uz naudas soda noteikšanu, NTPAL tas neatšķiras no iepriekšējā regulējumā noteiktā – KP par likumā minēto pārkāpumu pircējam un nepārtikas preču mazumtirgotājam ir tiesīga piemērot naudas sodu līdz 0,2 procentiem no tā neto apgrozījuma pēdējā pārskata gadā, bet ne mazāk kā 70 eiro.